

NATURBASEREDE LØSNINGER: DEFINITIONER OG KRITERIER

Af: Ann-Katrine Garn

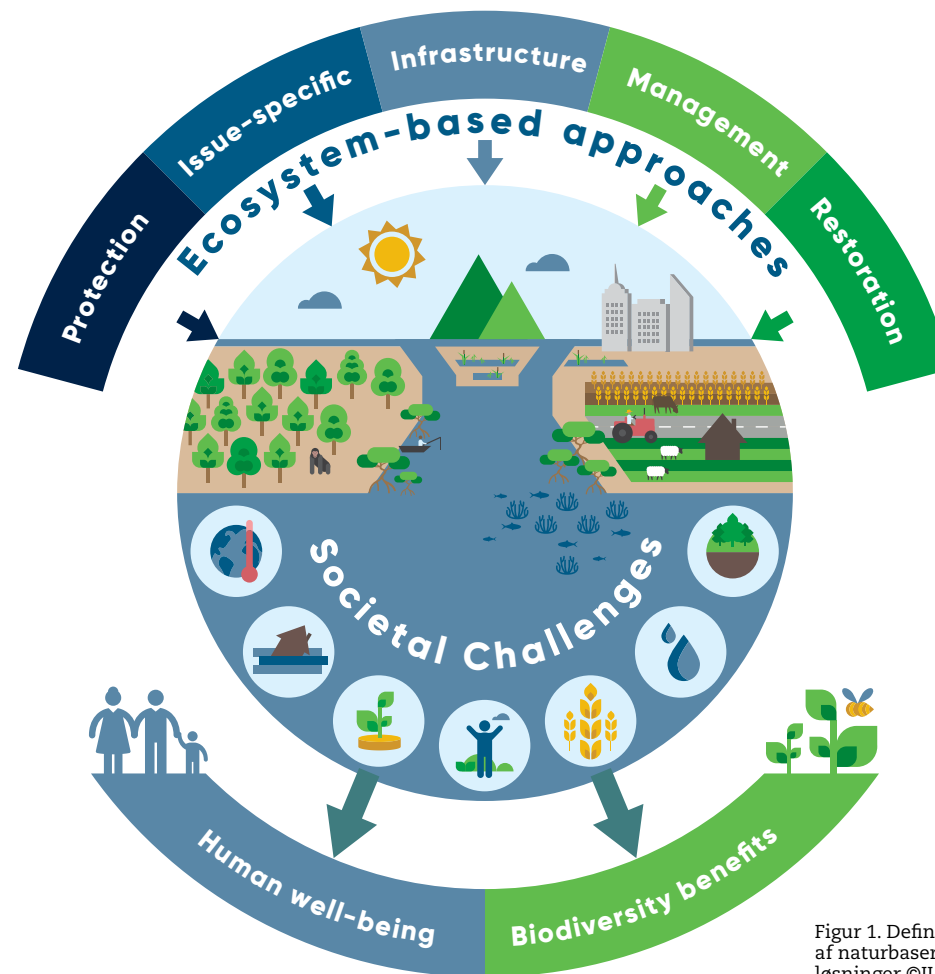
I 2019 rapporterede IPBES Global Assessment, at omkring 25 % af dyre- og plantearter er vurderet på IUCN's globale rødliste som udryddelsestruede pga. overudnyttelse og ødelæggelse af levesteder. Der er ingen tvivl om, at biodiversitetskrisen er over os, og at både arter, økosystemer og genetisk diversitet forsvinder med hastige skridt samtidig med at naturens ydelser, såsom frugtbar jord og rent vand, forringes. Flere internationale ekspertorganer, heriblandt IPCC og IPBES, peger derfor på nødvendigheden i at integrere "naturbaserede løsninger" i arbejdet med at modvirke fattigdom, klima- og biodiversitetskrisen.

Traditionelt løses samfundsmæssige udfordringer ofte ved hjælp af 'hårde' løsninger, som for eksempel floddiger for at forhindre oversvømmelser og pesticider for at beskytte afgrøder mod skadedyr. Diger er dyre og kræver meget vedligeholdelse, og pesticider dræber ikke kun skadedyr.

Naturbaserede løsninger kan vende dette rationelle, da det er mere effektivt at arbejde med naturen frem for imod den. Formålet med naturbaserede løsninger er at håndtere samfundsmæssige udfordringer samtidigt med at beskytte, genoprette og forvalte økosystemer bæredygtigt. Dermed kan man sikre både menneskelig trivsel og understøtte biodiversiteten.

IUCN står for International Union for Conservation of Nature, og er verdens største og ældste netværksorganisation for naturbevarelse, med det mål at fremme bevarelse og bæredygtig udnyttelse af naturlige ressourcer ved at samarbejde med blandt andet regeringer og NGO'er. I 2009 formulerede IUCN, sammen med Verdensbanken, den første formelle definition af naturbaserede løsninger. Efterfølgende har IUCN udviklet et naturbaseret løsningsværktøj, som består af tre dele: en global standard *IUCN Global Standard for Nature-based Solutions*, en vejledning til anvendelsen af standarden og et online selvevalueringsværktøj.

Der findes i dag forskellige definitioner på natur-

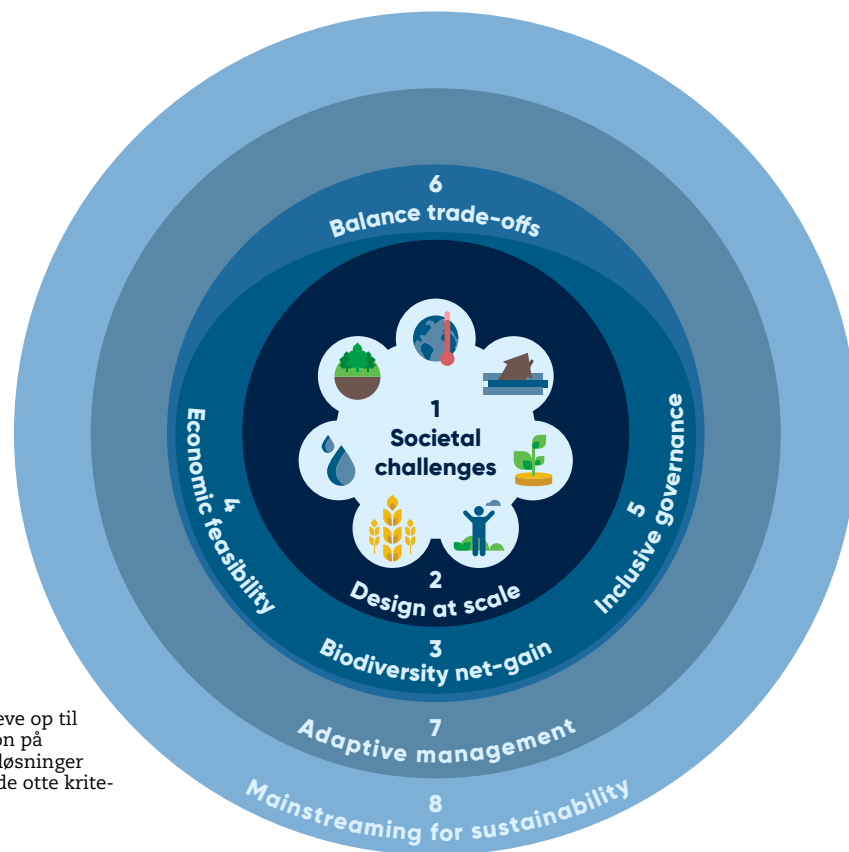

Figur 1. Definition af naturbaserede løsninger ©IUCN

baserede løsninger. IUCN's definition lyder således: "Naturbaserede løsninger er tiltag til at beskytte, bæredygtigt forvalte og genoprette naturlige og modificerede økosystemer på måder, der adresserer samfundsmæssige udfordringer effektivt og adaptivt, for at give både menneskelig trivsel og samtidig bidrage positivt til biodiversiteten".

IUCN's definition er langt hen ad vejen magen til FN's definition (se boks). Derimod er EU's definition langt bredere og forudsætter ikke, at løsningen skal være økosystembaseret: "Løsninger, som er inspireret eller understøttet af naturen, som er omkostningseffektive og samtidig gavner miljømæssigt, socialt og økonomisk og opbygger resiliens." EU's definition kan dermed være med til at udvande og skabe forvirring om hvad naturbaserede løsninger egentlig er.

FN's Miljøprogram (UNEP) definition: "Handlinger rettet mod at beskytte, bevare, genoprette og bæredygtigt forvalte naturlige eller modificerede terrestriske, ferskvands-, kyst- og marine økosystemer, som adresserer sociale, økonomiske og miljømæssige udfordringer effektivt og tilpasningsdygtigt, samtidig med at det giver menneskers velvære, økosystemtjenester, modstandskraft og biodiversitetsfordele."

Figur 2. For at leve op til IUCN's definition på naturbaserede løsninger skal man opfylde otte kriterier ©IUCN

Otte kriterier

Den globale standard er udviklet for at sikre en høj integritet og er bygget op om 8 kriterier:

1. Løsningen skal adressere en samfundsmæssig problemstilling, som ikke må være tab af biodiversitet.
2. Design og skala, som sikrer grundlag for velfungerende økosystemer, og som samtidig tager højde for både sociale og økonomiske forhold.
3. Der skal sikres øget biodiversitet.
4. Økonomisk bæredygtighed.
5. Anerkendelse og involvering af relevante stakeholders.
6. Retfærdig og transparent proces, når fordele og ulemper for involverede vurderes.
7. Løsningerne skal implementeres og forvaltes adaptivt, så man kan lære af opnåede erfaringer og justere forvaltningen for at opnå det bedste udkomme.
8. Løsningerne skal designs og forvaltes med henblik på langsigtet bæredygtighed, og for at udbrede kendskabet vil strategisk kommunikation være nødvendig.

Sammen med 28 tilhørende indikatorer, skal de 8 kriterier hjælpe projektejerne i anvendelse af standarden, og i sidste ende også forbedre effektiviteten, bæredygtigheden og tilpasningsevnen af projektejerens naturbaserede løsning. Selvvurderingsværktøjet skal hjælpe projektejerne igennem alle 8 kriterier og de 28 indikatorer, og i sidste ende lede projektejerne hen til, hvorvidt deres naturbaserede løsning opfylder IUCN's standard.

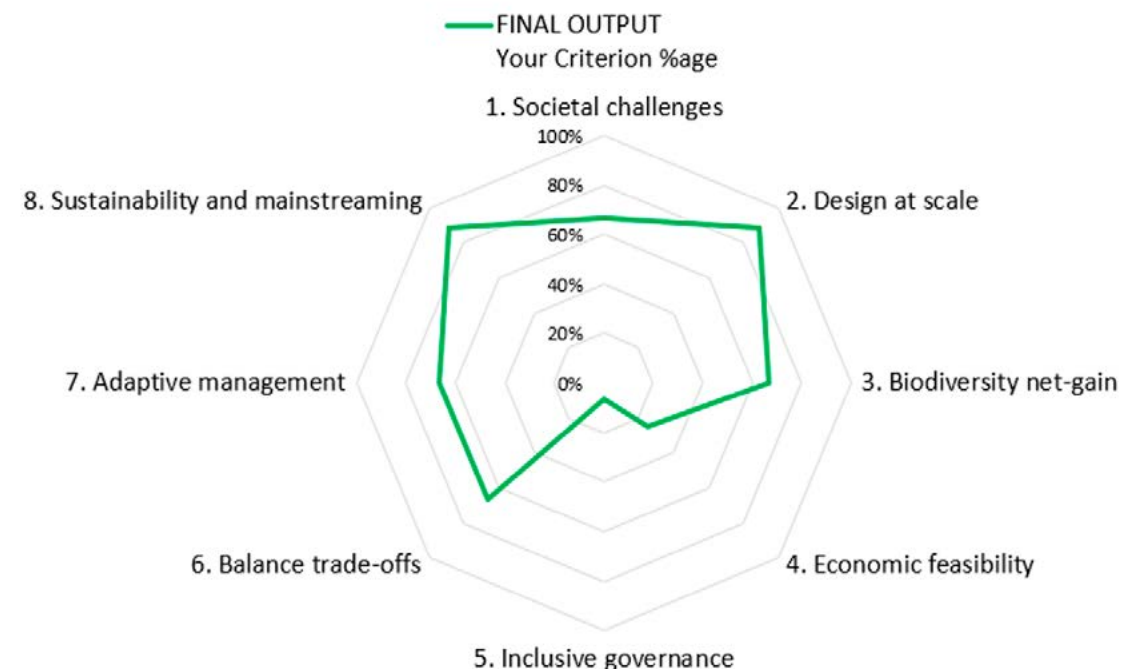
Efter udfyldelse af selvvurderingsværktøjet bliver der genereret et overblik i form af et edderkoppe-diagram, som viser hvordan projektet opfylder IUCN's standard for de 8 kriterier.

Naturbaserede løsninger i Norden

Med de omfattende krav i IUCN's definition på hvad en naturbaseret løsning er, er det ikke et hvilket som helst tiltag, som kan anses for at være en naturbaseret løsning.

Nordisk Ministerråd har udgivet en rapport om de nordiske landes viden om, og anvendelse af, naturbaserede løsninger. Her peger de på, at genopretning af vådområder kan være med til at løse samfunds-

NbS self-assessment overview

Figur 3. Edderkoppe-diagram af en fiktiv vurdering ©IUCN

mæssige problemstillinger. Et af pilotprojekterne i rapporten er Assens Kommunes projekt Holmehave. Det er et stort og ambitiøst naturprojekt på 800 hektar, som skal sikre drikkevandsinteresser, skovrejsning, etablering af vådområder samt den lokale befolknings rekreative behov.

Nordisk Ministerråd har efterfølgende ønsket at få dette projekt vurderet i forhold til IUCN's standard med det formål, at det vil bidrage til at kvalificere fremtidige projekter i Norden. Vurdering af Holmehave viste, at projektet opfylder kriterierne, og kan anses for at være en naturbaseret løsning efter IUCN's standard. Vurderingen kan bruges som inspiration og læring, og som en indgang til at anvende IUCN's værktøj. Det er det første projekt, som er vurderet efter IUCN's standard i Norden.

Hør professor Carsten Rahbek fortælle om naturbaserede løsninger og klima.

Ann-Katrine Garn
Formand for den danske IUCN nationalkomite, naturbevarelseschef i ZOO København

